

O. Mirosław Chmielewski CSsR, Katechetyczno-homiletyczna działalność o. Henryka Pagiewskiego (1930-2000), Kraków: Wydawnictwo HOMO DEI 2008, ss. 449 B5.

Ks. prof. dr hab. Stanisław Kulpaczyński SDB w przedmowie do tej książki napisał: „Ojciec dr Mirosław Chmielewski, będąc redemptorystą i znając osobiście o. Henryka Pagiewskiego, podjął się krytycznego, naukowego ukazania jego posługi katechetycznej i homiletycznej w cennym opracowaniu...” (s. 14). O. Mirosław rzetelnie i źródłowo przedstawia we wstępie dotychczasowy stan badań na temat wspomnianych wyżej kierunków działalności tego homilety i dochodzi do wniosku, że „merytoryczny udział Henryka Pagiewskiego w polskiej odnowie katechetyczno-homiletycznej jest na tyle istotny, iż zasługuje na głębszą, całościową analizę i studium” (s. 21). Celem tej rozprawy jest „ukazanie miejsca i roli o. Pagiewskiego w rozwoju polskiej katechetyki i homiletyki w okresie posoborowej odnowy” (s. 22). Chcąc tego dokonać, o. Chmielewski opiera się na licznych źródłach: archiwalnych, dokumentach wytworzonych (wywiady i listy), 81 publikacjach o. Pagiewskiego, dokumentach Kościoła (m.in. programy i podręczniki katechetyczne), czerpie z literatury przedmiotu (katechetyka i homiletyka) i obfitej literatury pomocniczej (s. 363-412). Cennym poszerzeniem źródłowym jest 14 aneksów (m.in. programy wykładów, szkice zajęć, pytania z pedagogiki, scenariusz katechezy audiowizualnej, tematy konferencji i prac seminaryjnych pisanych pod kierunkiem o. Henryka, wykaz głoszonych rekolekcji i fotografie).

Podjęte badania o charakterze historyczno-krytycznym, analitycznym i syntetycznym przeprowadził o. Chmielewski w czterech logicznie powiązanych ze sobą rozdziałach. W rozdziale I ukazał „Uwarunkowania katechetyczno-homiletycznej działalności o. H. Pagiewskiego” (s. 31-125), wskazując na jego biografię i formację oraz obszernie uwydatniając posoborową odnowę katechetyczną i homiletyczną w Polsce. Wniknął w dwie bliskie sobie dyscypliny pastoralne i przybliżył je źródłowo; będąc katechetą, kompetentnie zaprezentował współczesną polską homiletykę. Rozdział II pt. „Działalność katechetyczna o. H. Pagiewskiego” (s. 127-192) uwydatnia najpierw jego pisarstwo posegregowane według głównych działów katechetyki, a następnie aktywność dydaktyczno-organizacyjną i praktykę katechetyczną (katechezy i konferencje przedmałżeńskie). W rozdziale III przybliżył „Działalność homiletyczną o. H. Pagiewskiego”, w tym jego obfite pisarstwo według głównych działów tej dziedziny i działalność dydaktyczno-organizacyjną jako długoletniego wykładowcy homiletyki oraz

członka Sekcji Homiletów Polskich (przewodniczący w latach 1974-1983). Tę aktywność zwieńcza bogata praktyka kaznodziejska, polegająca na pisanu i głoszeniu homilii, kazań, konferencji, rekolekcji (s. 282-295). Jako wzorowy redemptorysta doskonale łączył teorię z praktyką i dlatego jego kaznodziejstwo zasługuje na dalsze badania (4 homilie drukowane i 224 rękopisy kaznodziejskie). W rozdziale końcowym autor uwydatnia „Wkład o. H. Pagiewskiego w odnowę katechetyczno-homiletyczną w Polsce” (s. 297-355). Do głównych trendów w jego nauczaniu należą: 1) Powrót do Biblii jako podstawowego źródła przepowiadania; 2) Akcentowanie antropologicznego wymiaru przepowiadania; 3) Propagowanie znaczenia świadectwa wiary jako podstawowej formy posługi słowa; 4) Ujmowanie tej posługi w konwencji teorii komunikacji interpersonalnej; 5) Włączanie osiągnięć dydaktyki w proces formacji katechetycznej i kaznodziejskiej (s. 279-355). O. Henryk aktywnie włączył się w główne kierunki posoborowej odnowy katechetyki i homiletyki. W tym celu korzystał z nauki Kościoła, teologii kerygmatycznej, a także z zachodnioeuropejskiej pedagogiki, katechetyki i homiletyki. Autor rozprawy słusznie zauważa: „Zatem zasadny wydaje się wniosek, iż katechetyczno-homiletyczna działalność Henryka Pagiewskiego na trwałe wpisała się w posoborową katechetykę i homiletykę w Polsce” (s. 355). Wychował wielu twórczych redemptorystów, którzy złotymi zgłoskami wpisują się w posługę słowa, głoszenie rekolekcji i misji parafialnych oraz prowadzą ewangelizację w mediach: prasie, radiu i telewizji (nie ulegają szkodliwemu dla Kościoła liberalizmowi i modernizmowi). Dają świadectwo prawdzie w myśl zasady zawartej w tytule artykułu o. Pagiewskiego: „Kaznodzieja odpowiedzialnym i oddanym bez reszty świadkiem Chrystusa” (s. 368).

Autor cennej rozprawy monograficznej w zakończeniu starannie zbiera wyniki badań, wskazując także na obiektywne trudności zaistniałe w poszukiwaniach archiwalnych (s. 25-26, 361). Oto jeden z końcowych jego wniosków: „Pisarstwo katechetyczne i homiletyczne o. Pagiewskiego można ukazać przez pryzmat wierności Bogu i człowiekowi, ponieważ z jednej strony podkreślał on wagę elementów biblijnych i teologicznych w przepowiadaniu słowa Bożego w obu omawianych formach, a z drugiej — dostrzegał konkretną osobę katechizowanego, słuchacza słowa Bożego, postulując w duchu antropologicznym konieczność ciągłego dostosowywania się głosiciela Dobrej Nowiny, form i sposobów docierania z orędziem zbawienia do współczesnego człowieka” (s. 359). Autor sugestywnie nakreślił również perspektywy dalszych badań, a więc: 1) katechetycznego i homiletycznego kształcenia kandydatów do kapłaństwa w Zgromadzeniu Redemptorystów; 2) dostosowywania formacji ciągłej do oczekiwań Kościoła i współczesnych ludzi; 3) podjęcia badań empirycznych nad sposobami głoszenia słowa Bożego i ich wpływu na religijność słuchaczy; 4) powojennej historii Wyższego Seminarium Duchownego Redemptorystów w Polsce (s. 362). Monografia o. Mirosława Chmielewskiego dowodzi jego wielkiej

pracowitości i solidności, o czym świadczy m. in. łączna liczba 1770 przypisów, w tym około 420 poszerzonych (niektóre bardzo obszerne). Autor rozprawy zapowiada się jako odkrywca i twórczy człowiek nauki. Bardzo trafna jest opinia ks. prof. Stanisława Kulpaczyńskiego: „Ojciec Mirosław Chmielewski rzetelnie i pięknie ukazał wkład o. Pagiewskiego w dwóch nurtach jego pisarstwa i działalności. Książka ta powinna być pożyteczna dla doskonalenia posługi Zgromadzenia Redemptorystów, jak i dla ogółu współczesnych katechetów i homiletów w Polsce” (s. 14). Gratulując Autorowi wartościowego dzieła naukowego, należy mu życzyć dalszej twórczej pracy w dziedzinie katechetyki i homiletyki, jak również owocnego głoszenia słowa Bożego.